

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

СОКІЛ ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА

УДК 379.8.015.31:111.852:7

**РОЗВИТОК НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ СЦЕНОГРАФІЇ
В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
(КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Полтава – 2024

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.
Роботу виконано в Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор,
ЦЕБРІЙ Ірина Василівна,
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
завідувачка кафедри музичного мистецтва та хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович,
Комунальний заклад вищої освіти «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради, професор кафедри музичного мистецтва;
доктор педагогічних наук, професор
МОКЛЯК Володимир Миколайович,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки.

Захист відбудеться 26 серпня 2024 року о 11.00 год на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.03 у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за адресою: вул. Віктора Новікова, 2, конференц-зала, 2-й поверх, м. Лубни, Полтавська обл., 37500.

Із дисертацією та авторефератом можна ознайомитися на сайті https://luguniv.edu.ua/?page_id=8168 та в бібліотеці Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за адресою: вул. Івана Банка, 3, м. Полтава.

Реферат розіслано 26 липня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Наталія МОРДОВЦЕВА

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. На новому етапі розвитку соціально-економічної сфери, культури й освіти України, одним із пріоритетних завдань педагогічної науки і практики є надання якісних освітніх послуг, серед яких особливої уваги набувають питання художньо-творчого розвитку дітей і підлітків. Це вимагає розробки інноваційних технологій у вихованні молодого покоління та спонукає до нетрадиційних підходів до створення художнього сценічного образу як основи подальшого вдосконалення юної особистості.

Народна хореографічна творчість є одним із засобів всебічного розвитку учнів, які навчаються в закладах позашкільної освіти. Висока ефективність естетичного виховання дітей засобами народної сценографії зумовлена синкретичним характером хореографічних постановок, що об'єднує в собі музику, ритміку, образотворче мистецтво, театр і пластику рухів.

Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000 р.), де «...позашкільний навчальний заклад – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності...», а «вихованці – особи, які відвідують гуртки, клуби, творчі об'єднання, секції закладу позашкільної освіти за інтересами, здібностями та нахилами, отримують допрофесійну підготовку», підлітки знайомляться з кращими зразками українського танцю та його сценографії в освітньому процесі закладів позашкільної освіти. Саме хореографічне мистецтво найуспішніше реалізує розвиток зорових, слухових і рухових форм чуттєвого й емоційного сприйняття світу, знімає розумову втому і дає додатковий імпульс для мисленнєвої діяльності. Це засвідчує своєчасність і доцільність представленого нами дослідження, присвяченого розвитку народної сценографії в закладах позашкільної освіти України кінця ХХ і початку ХХІ століття.

Проблеми навчання і виховання особистості засобами мистецтва, у тому числі і хореографічного, як у шкільних, так і позашкільних освітніх закладах, знаходили своє відображення у дослідженнях багатьох учених різних наукових галузей: філософії, психології, педагогіки та ін. Зокрема, методологічні засади сучасної філософії освіти (В. Андрющенко, С. Балей, І. Добронравова, І. Зязюн, С. Клепко, В. Кремень, В. Лутай, В. Огнев'юк, О. Чалий та ін.); особливості розвитку та виховання особистості під впливом різних видів мистецтва розкрито у наукових доробках Т. Бабенко, І. Беха, Л. Глазунової, А. Лебедевої, В. Мокляка,

Г. Падалко, Л. та О. Сбітневих, О. Семашко, В. Тернопільської, В. Черкасова, О. Щолокової та ін.; ключові аспекти в організації позашкільної освіти та виховання висвітлені у працях І. Беха, О. Биковської, В. Борисова, В. Вербицького, А. Капської, Б. Кобзаря, В. Мадзігона, Г. Пустовіта, Ю. Руденка, А. Сиротенка, О. Сухомлинської, Т. Сущенко.

Науково-педагогічні дослідження, в яких хореографічне мистецтво розглядається як один із допоміжних засобів фізичного, розумового, морального виховання особистості представлені в роботах Н. Власової, Ю. Гончаренко, П. Ковалю, М. Рожко, А. Тараканової, А. Фоміна, Ю. Хижняка та ін.; вплив хореографічного мистецтва на всебічний розвиток дитини та особливості їх художнього виховання аналізували Є. Васильєва, К. Зозуля, Л. Масол, О. Мартиненко, Т. Морозовська, Ю. Тараненко, Т. Сердюк, Ю. Ростовська та інші.

Зважаючи на те, що на сьогодні немає жодного комплексного дослідження, присвяченого проблемі розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), її складова в національному освітньому процесі має стати предметом наступних наукових розвідок.

Порівняльний аналіз наукових праць із наближеної до нашої теми проблематики, значущість досліджуваного питання про естетичне виховання дітей і підлітків в закладах позашкільної освіти, дали змогу виявити *суперечності* між:

- соціальним запитом на творчу особистість, здатну до самовираження у сфері хореографічного мистецтва, і недооцінкою педагогічної спільноти важливості надбань з народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України минулого століття і початку ХХІ ст.;

- вагомим значенням потенційної можливості народної танцювальної сценографії в художньому вихованні дітей і недостатньо ефективному практичному її використанні на сучасному етапі розвитку українського суспільства;

- необхідністю органічної й усебічної фахової перепідготовки педагога-хореографа й недостатністю всіх необхідних компонентів у системі неперервної освіти.

Таким чином, актуальність зазначеної проблеми, її недостатня розробленість в історико-педагогічній науці, потреба цілісного наукового аналізу її тенденцій та перспектив, необхідність розв'язання низки суперечностей уможливили визначення теми дисертації **«Розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах комплексної теми «Музичне мистецтво сучасності: історичний, теоретичний та практичний вектори дослідження» (державний реєстраційний номер 0119U100598) науково-дослідної роботи кафедри музичного мистецтва та хореографії і наукової теми «Якість сучасної освіти: теорія, моніторинг, технології» (державний реєстраційний номер 0117U002854) кафедри педагогіки навчально-наукового інституту педагогіки і психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Тему дисертаційної праці затверджено Вченою радою Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 4 від 22 грудня 2023 р.).

Об'єктом дослідження є народна хореографічна сценографія в закладах позашкільної освіти України.

Предмет дослідження – зміст, методи та організаційні форми розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).

Мета дослідження полягає в здійсненні історико-педагогічного аналізу теоретико-методичних засад, тенденцій та особливостей розвитку української народної хореографічної сценографії кінця ХХ – початку ХХІ століть для творчого використання здобутків минулого в сучасних закладах позашкільної освіти України.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Здійснити історіографічний огляд наукової літератури з обраної теми, виявити повноту її джерельного забезпечення, уточнити зміст понять «сценографія», «народна хореографічна сценографія».
2. Виділити методологічні підходи та провести термінологічний аналіз основних категорій та дефініцій дослідження.
3. Схарактеризувати професійну діяльність вітчизняних педагогів-хореографів на межі ХХ–ХХІ століть у контексті позашкільної освіти та узагальнити основні тенденції щодо її поступової генези.
4. Розкрити загальнонаукові та специфічні методи роботи над народною хореографічною сценографією в закладах позашкільної освіти.
5. Визначити спільне, відмінне й особливе в роботі педагогів-хореографів над народною хореографічною сценографією на сучасному етапі.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання завдань роботи застосовано низку методів: *загальнонаукові* (аналіз, синтез, зіставлення, узагальнення, метод аналогії) з метою виявлення особливостей розвитку

української народної сценографії наприкінці ХХ – початку ХХІ століть; *історико-ретроспективний*, що сприяє дослідженню діяльності педагогів-сценографів від тієї епохи, що передувала цьому періоду, до наступних еволюційних змін; *термінологічної селекції* – з метою відбору й уточнення системи окремих термінів, уживаних у педагогічній роботі над народною сценографією; *біографічний*, що забезпечує розкриття внеску та узагальнення досвіду видатних педагогів-хореографів в українську народну сценографію; *типологізації* – з метою визначення спільного й відмінного в структурі й змісті роботи творчих хореографічних колективів у закладах позашкільної освіти; *герменевтичний* – сприяв роботі з усними та писемними джерелами, їхній змістовій та порівняльній характеристиці.

Хронологічні межі дослідження охоплюють 1991–2023 рр. *Нижня межа* – 1991 рік – Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року, що стало відправною точкою реформаційних процесів дофахової хореографічної освіти в закладах позашкільної освіти. *Верхня межа* – 2023 рік, визнання української хореографічної творчості на європейських і світових теренах, результати поступових змін, що були внесені до Закону України «Про позашкільну освіту» (2000 р.). Визначені хронологічні межі дають змогу простежити поступову динаміку розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України та виявити позитивні тенденції розвитку хореографічної освіти загалом.

Джерельна база дослідження відповідає специфіці теми та складається із 184 літературно-наукових праць і 21 архівного джерела. Основними першоджерелами стали роботи В. Верховинця «Українське весілля» (1912), «Теорія українського народного танцю» (1919), Збірник для дітей «Весняночка» (1990); праці О. Голдрича «Барви Карпат» (1999), «Черемош» на американському континенті (2000), «Методика роботи з хореографічним колективом (2002), «Хореографія» (2003), «Музична хрестоматія для уроків народно-сценічного танцю» (2003), «Методика викладання хореографії» (2006), «Танцюймо разом» (2006), «Ансамбль танцю «Підгір'я» на Атлантиці» (2007).

До першоджерел належить і такі основні документи, як Концепція позашкільної освіти та виховання (1997), Закон України «Про позашкільну освіту» (2000), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку типових позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад» (2001).

Використовувалися документи й матеріали (першоджерела) Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (ф. 110, 359), Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ф. 166), Інтернет-архів старих газет «Вечірній Київ», «Полтавщина», «Новини Полтави», «Записки наукового товариства імені Шевченка», «Діло», Архів української періодики онлайн «Libraria», Науково-практичний журнал «Архіви України», «Літературна газета».

До джерельної бази дослідження належить спадщина теоретиків і практиків із проблеми народної сценографії, які зробили відчутний внесок в історію хореографічної освіти України (О. Бігус, О. Бичук, А. Богород, Л. Бондаренко, Г. Боримська, К. Василенко, Р. Герасимчук, В. Годовський, В. Арабська, В. Гордєєв, І. Гутник, Б. Кокуленко, І. Костур, А. Кривохижа, Я. Матулько, М. Пастернакова, Б. Стасько, А. Тараканова, В. Чміль та ін.).

Наукова новизна й теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що *вперше* на основі історико-педагогічного аналізу *виявлено й узагальнено* особливості розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) за предметно-географічним принципом у методолого-педагогічній і педагогічній площинах, площині роботи колективу з музичним супроводом і регіональним контекстом; *схарактеризовано* особливості розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України в період реформування освітньої галузі; *виявлено* принципи та специфічні методи, що складають основу роботи над народною сценографією; *схарактеризовано* основні тенденції в розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України наприкінці ХХ – початку ХХІ століть: *позитивні* (тенденції до застосування мультимедійних технологій, до індивідуалізації в хореографічному навчанні, до відродження автентичного танцю) та *негативні* (самоізоляція дітей і підлітків у віртуальному середовищі, скорочення закладів позашкільної освіти) тенденції в розвитку народної сценографії України на сучасному етапі; *визначено спільне* (добровільна участь у колективі, фізичне виховання тіла, музично-ритмічне виховання, танцювальність), *відмінне* (обсяг сформованості хореографічних умінь та навичок учасників колективу, різна кількість видів хореографії, участь у суспільному житті ЗПО, міста, країни; створені репертуару колективу) й *особливе* (неповторність сценографії твору, здійсненого кожним хореографом-постановником) у роботі хореографічних народних колективів.

Уточнено співвідношення базових понять «сценографія» та «народна хореографічна сценографія» в концепціях різних дослідників; хронологічні межі розвитку народної хореографічної сценографії України в добу Незалежності.

Уведено до наукового обігу низку невідомих і маловідомих архівних джерел (17), що розкривають внутрішні процеси розвитку народної хореографічної сценографії в Україні наприкінці ХХ століття й до сьогодні.

Подальшого розвитку й конкретизації набуло висвітлення внеску провідних учених і педагогів-хореографів у розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти досліджуваного періоду.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його положення й висновки можуть бути використані для подальших історико-педагогічних, культурологічних і мистецьких наукових досліджень; для вдосконалення й розширення змісту навчальних курсів з історії мистецької педагогіки та методики викладання хореографічних дисциплін. Із цією метою розроблено авторські навчально-методичні комплекси «Теорія і методика викладання народно-сценічного танцю» і «Теорія і методика роботи з хореографічним колективом», які доцільно використовувати у процесі фахової підготовки здобувачів освіти зі спеціальностей 024 – Хореографія, 014.00 – Середня освіта (Хореографія) у закладах вищої освіти та в системі позашкільної освіти й самоосвіти.

Результати дисертаційної роботи *впроваджено* у навчальний процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (№ 1/133 від 31.03.2024 р.), Полтавської академії неперервної освіти імені М. В. Остроградського (довідка № 60 від 30.05.2023 р.), Павлоградської загальноосвітньої школи I – III ступенів №9 (довідка № 60-2 від 23.03.2024 р.), Полтавського мистецького ліцею імені Софії Русової Полтавської обласної ради (довідка №155 від 25.04.2024), Комунального закладу «Полтавський палац дитячої та юнацької творчості Полтавської міської ради» (довідка № 01-69/94 від 08.04.2024), Полтавської міської школи мистецтв «Мала академія мистецтв імені Раїси Кириченко» (довідка № 117/1 від 29 квітня 2024).

Особистий внесок здобувача. У двох статтях (1; 4), опублікованих у співавторстві з І. Цебрій, здобувачці належать обґрунтування вибору та інтерпретації літературних сюжетів до сценографічних хореографічних постановок в Україні ХХ – початку ХХІ століть, без яких неможлива педагогічна робота хореографа над жодним авторським танцем, виявлення основних етнокультурних традицій в народній сценографії.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідалися й обговорювалися на засіданнях ученої ради навчально-наукового інституту мистецтв, кафедри музичного мистецтва та хореографії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»; оприлюднені на науково-практичних конференціях різних рівнів: міжнародній – «International scientific innovations in human life. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference» (Manchester, United Kingdom, 2022); «X International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view»» (Spain, 2024); усеукраїнській з міжнародною участю – «Мистецька освіта та естетичне виховання молоді» (Полтава, 2022); усеукраїнських – «Стан народної хореографії в Україні та перспективи її розвитку» (Київ, 2012), «Мистецька освіта та естетичне виховання молоді» (Полтава, 2022).

Публікації. Основні положення і результати дослідження відображено в 13 працях: із них – 6 публікацій у фахових виданнях України, 1 публікація в зарубіжному виданні, 2 навчально-методичних комплекси, 4 публікації апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання).

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і літератури (221 найменування, з них іноземною мовою – 2), 14 додатків, 1 рисунку. Загальний обсяг дисертації становить 197 сторінок, обсяг основного тексту – 176 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковими планами й програмами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі, методи дослідження, джерельну базу; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, відображено дані про апробацію результатів дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади дослідження над народною хореографічною сценографією в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»** проаналізовано історіографічний аспект розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України, визначено методологічні підходи до вивчення народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти та подано термінологічний аналіз основних категорій і понять дослідження, висвітлено професійну діяльність вітчизняних педагогів-хореографів на межі ХХ–ХХІ століть у контексті позашкільної освіти.

Історіографічний огляд наукової літератури з проблеми розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) у дослідженні здійснено за предметно-географічним принципом, зважаючи на те, що використовувалися педагогічні праці, дослідження узагальненого характеру, а також роботи, присвячені народній сценографії, що мають яскраво виражений регіональний характер. До *педагогічної та загально-художньої* площин увійшли ті праці, в яких дослідники охопили весь український простір упродовж кінця ХХ – початку ХХІ століть, включаючи в нього різні напрями і школи. До *географічних* площин – дослідження науковців, де детально аналізуються регіональні особливості українського народного танцю.

Методолого-педагогічна площина представлена працями вчених, що мають дотичний характер до нашого дослідження, але були необхідними для формування його концептуальних засад (І. Бех, Л. Ваховський, В. Вихрущ, Є. Коваленко, І. Сташевська, О. Сухомлинська, Є. Хриков та ін.), де визначено основні концептуальні положення, такі, як ідея доповнювальності пізнавальної та професійно-педагогічної діяльності, взаємоперехід теорії в практику, аналітичний розгляд складників освітньої моделі, встановлено потенціал ідеографічного підходу, який більше орієнтований на аналіз одиничного і пошук ситуативних закономірностей зв'язків між причинами й наслідками, що позбавлені атрибуту повторюваності.

До *педагогічної* площини увійшли праці науковців, у яких досліджується методика хореографічної роботи з ансамблем у закладах позашкільної освіти, теоретичні засади організації дозвілля дітей і підлітків, дидактичні умови організації навчальної діяльності в закладах позашкільної освіти тощо. Серед авторів, які займалися такою проблематикою, насамперед, виділяємо Т. Благову, Л. Бондаренко, К. Булагу, О. Бурлю, І. Гутник, К. Зозулю, А. Тараканову, В. Мокляка, В. Черскаова, С. Тригуб та ін.

У площині *роботи з музичним супроводом в танцювальному колективі* розглянуто праці, де діяльність хореографа-сценографа тісно пов'язана з роботою концертмейстера танцювального колективу (Н. Бистрянцева, О. Голдріч, С. Хитряк, В. Гурова, Р. Кундис та ін.).

До *загально-художньої* площини, що є також педагогічно спрямованою, насамперед, належать праці більш раннього періоду, на які спиралися науковці впродовж 1991–2023 років (В. Верховинець, А. Гуменюк, К. Василенко, П. Коваль, В. Шкоріненко, К. Кіндер, О. Жиров, В. Литвиненко та ін.).

Географічний принцип дослідження проявляється в чотирьох площинах (регіони), у межах яких народний танець, як і народна сценографія, відрізняються своїми особливостями. Відтак, *центральноукраїнський регіон* представлений хрестоматійними хореографічними виданнями таких науковців, як В. Чміль, О. Помпа, В. Білошкурський, С. Шалапа, В. Перепелкін та ін.; *західноукраїнський* – О. Голдрич, В. Годовський, М. Пупченко, М. Поморянський та ін.; *північно-західний* – І. Аксьонова, І. Степанюк, В. Гордєєв та ін.; *східний регіон* України – О. Лиманська, К. Островська та ін., де в їх роботах чітко прослідковуються зміни в сценографічному мисленні керівників колективів.

Для визначення методологічних засад розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) було застосовано комплекс підходів, у яких відображено як ідеї, що вже самоствердилися, так і ті, що лише починають окреслюватися. Кожен етап розвитку суспільства призводить до перегляду старих концепцій, що поступаються місцем новим, ствердження яких безумовно має певні труднощі.

Зміни в концептуальних ідеях визначають і нові методологічні підходи, таких як: антропосоціальний (Л. Ваховський, Л. Бутенко, І. Сташевська), андрагогічний (О. Лиманська, К. Островська, В. Перепьолкін та ін.), особистісно-діяльнісний (А. Тараканова, О. Бурля, Т. Благова та ін.), ідеографічний (В. Чміль, О. Помпа, В. Білошкурський) та культурологічний (В. Годовський, В. Гордєєв, Б. Стасько та ін.) підходи. Провідним для дослідження обрано антропосоціальний підхід що дало можливість простежити за еволюційними змінами в соціальній структурі українського суспільства й удосконаленням народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України наприкінці ХХ – початку ХХІ століть.

На підставі вивчення науково-педагогічних джерел з проблеми розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), було доцільним здійснити *термінологічний аналіз* основних категорій та понять, важливих для дослідження. До *категорій*, як найзагальніших понять у контексті досліджуваної теми, віднесено: *заклад позашкільної освіти, сценографія, танцювальна сценографія, народна сценографія, хореографія, хореографічна компетентність, хореографічна освіта*. Термінологічний аналіз передбачав тлумачення *низки понять*, які використовувалися в теоретичній і практичній роботі вітчизняних педагогів-хореографів наприкінці ХХ – початку ХХІ століть, їх було узгоджено із сучасною теорією і практикою народної хореографічної сценографії.

На підставі аналізу науково-педагогічних джерел визначено суть базових категорій дослідження – «сценографія» та «народна хореографічна сценографія». Під *сценографією* розуміємо вид мистецтва, завданням якого є оформлення простору сцени у театральній виставі за допомогою пластично-малярських засобів, сценічних рухів і світлових ефектів. До сценографії належить також компонування сценічних реквізитів і костюмів.

Категорія *«народна хореографічна сценографія»* представлена нами як галузь мистецтва, завданням якої є заповнення простору сцени та надання візуалізації хореографічній виставі чи танцювальному твору.

У процесі наукового пошуку визначено процес народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), де образом-зразком поступової інституціалізації позашкільної освіти стала суб'єкт-суб'єктна взаємодія педагог-сценограф – учень, педагог-сценограф – хореографічний колектив. Незважаючи на творчі вагомні досягнення й успіхи певних педагогів-сподвижників і зразкових колективів, які створювались на базі позашкільної установи (Зразковий дитячий вокально-хореографічний ансамбль «Веселі Черевички» (Львів, керівники: Марія та Володимир Чмир), Народний хореографічний ансамбль «Сонечко» (Житомир, керівники: М. С. Гузун та Т. І. Гузун), Народний ансамбль танцю «Барвінок» (Вінниця, керівник: П. Бойко), Народний ансамбль танцю «Барвінок» (Луганськ, Київ з 14-го року, керівник: В. Дольчук), ансамбль народного танцю «Любисток» (Київ, керівники: С. Матеша, Т. Буділова), тенденція до певного скорочення закладів позашкільної освіти України продовжувала спостерігатися й упродовж 2000–2007 рр. (закрито було близько 30-ти закладів).

У другому розділі – **«Дидактичні засади роботи над народною хореографічною сценографією в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.)»** було проаналізовано методичні основи, принципи роботи над народною хореографічною сценографією в закладах позашкільної освіти; схарактеризовано специфічні методи творчої роботи над народною хореографічною сценографією при постановці українських народних танців.

Схарактеризовано дидактичні принципи, які перевірені століттями педагогічно-хореографічної практики (наочності, послідовності, систематичності, цілеспрямованості, усвідомленості, доступності, науковості). Також зроблено акцент на специфічних принципах, які відіграють роль певного закону в межах хореографічного сценічного дійства – цілісності, культуровідповідності, естетичної спрямованості, індивідуалізації, рефлексії (за Г. Падалкою); до

специфічних принципів належать також принципи інтерпретаційності, узгодженості хореографічного твору з можливостями танцювального колективу, театралізації хореографічного твору, драматизації хореографічного твору, відповідності музичного тексту і танцювальних рухів.

Доведено, що значне місце в сучасній роботі з хореографічним колективом над народною сценографією відіграють *традиційні методи*. Тут провідне значення відіграє підгрупа методів за джерелом передачі навчальної інформації (пояснення, розповідь, бесіда, обговорення, система зауважень, вербалізація художнього змісту образів); наочні методи – *ілюстрація*, яка в народній сценографії виступає як допоміжний метод при словесному, її значення полягає у демонстрації художніх творів з метою пояснення, підтвердження, своєрідної аргументації завдяки конкретним мистецьким прикладам певної теоретичної позиції, словесно вираженої думки (картинки, малюнки, перегляд концертів, балетних вистав, демонстрація тощо); *практичні методи*, які спрямовані на закріплення практичних умінь і навичок виконавської майстерності (екзерсис, фрагментальна робота над хореографічним твором, робота над акторською майстерністю, інтерпретаційне опрацювання хореографічного твору, імпровізація), дедуктивний, індуктивний і репродуктивний методи, інноваційні методи (евристичний і проблемний); інтерактивні методи (співвикладання, методи діалогу та полілогу).

Доведено, що в поліаспектному педагогічному дослідженні, що знаходиться на межі кількох наук, було розглянуто хореографічні техніки як специфічні методи. З'ясовано професійні техніки роботи над народною хореографічною сценографією – основні вправи, що мають певну послідовність і спрямовані на почергове навантаження на м'язи, суглоби, зв'язки. Саме вони виховують виконавців до подальшої танцювальної діяльності. Показано, що засвоєнню цих вправ допомагає використання низки специфічних методів (технік), а саме: метод присідання біля опори (*plie*), метод ковзання носком по підлозі з виштовхуванням п'ятки опорної ноги (*battement tendu № 1*), метод виведення ступні вперед і переведення з носка на п'ятку та з п'ятки на носок (*battement tendu № 4*), метод маленьких кидків, метод повертання ступні робочої ноги з виворотного у невиворотне положення (*pas tortille*), метод колообертального руху носком робочої ноги по підлозі (*rond de jambe par terre*), метод колообертального руху п'ятки робочої ноги по підлозі (*rond de pied*), метод підготовки до «вірьовочки», метод згинання та розгинання робочої та опорної ніг (*battement fondu*) тощо.

У третьому розділі – **«Українська народна хореографічна сценографія на сучасному етапі: перспективи та тенденції розвитку педагогічної теорії і практики»** проаналізовано етнокультурні традиції в народній хореографічній сценографії на сучасному етапі розвитку українського суспільства та системи позашкільної освіти, показано збереження традицій української народної сценографії Полтавщини, яка є батьківщиною більшості українських танців, в педагогічній роботі хореографів-постановників та виявлено спільне, відмінне й особливе в роботі сучасних танцювальних колективів над народною хореографічною сценографією.

Визначено теоретико-практичний потенціал народної хореографічної сценографії в системі позашкільної освіти, яка володіє широким спектром можливостей для художньо-естетичного виховання дітей та підлітків. Показано, що для сучасного українського суспільства постає важливе завдання: створення вмотивованого середовища для розвитку особистості, яке сприяло б самоорганізації та самореалізації дітей і підлітків. Виховання має орієнтуватися на розвиток інтересів у пізнанні, творчості, праці, вивченні художніх цінностей і сценічних можливостей українського танцю.

У дослідженні виділено загальні *позитивні й негативні тенденції* в розвитку народної хореографічної сценографії у закладах позашкільної освіти в сучасному соціумі України. До *негативних тенденцій* належать самоізоляція дітей і підлітків у віртуальному середовищі, тенденція до певного скорочення закладів позашкільної освіти України навіть в 20-ті роки XXI століття, або достатньо вагома оплата за навчання в них. До *позитивних тенденцій* відносимо тенденцію до застосування мультимедійних технологій у сучасній освіті, до індивідуалізації в хореографічному навчанні, до відродження автентичного танцю та особливостей використання синкретизму мистецтв у концертній практиці фольклорно-етнографічних ансамблів закладів позашкільної освіти, відтворення вже майже забутих сценічних композицій.

У дослідженні проаналізовано традиції української народної сценографії Полтавщини в педагогічній роботі хореографів-постановників та сучасний стан народно-сценічної хореографічної культури цього регіону. Доведено, що в Полтавській області існує чимала кількість колективів, як професійних, так і аматорських, які не лише зберігають регіональну хореографічну культуру, а й примножують її. Показано, що колективами, які демонструють свою майстерність на світовому рівні, на сьогодні є Заслужений самодіяльний ансамбль пісні і танцю «Лтава» імені В. Міщенко, танцювальна група при народному хорі «Калина»,

пісенно-танцювальний ансамбль «Полтава», зразковий ансамбль українського танцю «Козацькі забави», зразковий хореографічний ансамбль «Соколики» тощо. У роботі відтворено педагогічну модель авторки дослідження, всі складники якої допомагають продемонструвати народну хореографічну сценографію в дії на сучасному етапі, а також показано спадковість народної сценографії від педагогічних напрацювань попередників у цьому напрямі.

У роботі здійснено аналіз спільного, відмінного та особливого у педагогічній роботі аматорських колективів над народною хореографічною сценографією у досліджуваний період. *Спільні риси* полягають у добровільній участі в колективі в закладах позашкільної освіти; здійсненні загального хореографічного виховання (фізичне виховання тіла, музично-ритмічне виховання, танцювальність); спрямованості занять до рекреаційно-гедоністичності (поновлення сил, витрачених у результаті шкільного навчання, підвищення емоційного тону); створенні умов до комунікативної інтеграції всіх учасників колективу. Навчання хореографії несе в собі навчально-пізнавальну спрямованість та розвиває потребу в дитячо-юнацькій творчості. *Відмінні риси* у роботі аматорських колективів над народною хореографічною сценографією полягають у: обов'язі сформованості хореографічних умінь та навичок учасників колективу (професійний рівень виконання); наявності та кількості навчальних занять із різних видів хореографії (класичної, сучасної, історико-побутової та ін.) та допоміжних (акторська майстерність, акробатика, спів, гра на музичних інструментах та ін.); розумінні призначення простору сцени, творчої діяльності в суспільному житті міста, країни та за її межами; створенні репертуару колективу. *Особливі риси* полягають у створенні власного обличчя колективу, його призначення та розуміння учасниками того, як поводитися у просторі сцени, де ведучим є танець, а потім вже декорації та інше смислове заповнення сцени.

У роботі окреслено перспективи подальших теоретичних узагальнень методичних доробків з народної хореографічної сценографії і позитивного досвіду роботи закладів позашкільної освіти, діяльність окремих педагогів-хореографів, вивчення проблеми підготовки педагогічних кадрів до професійної діяльності в закладах позашкільної освіти України.

ВИСНОВКИ

У дисертації розв'язано наукову проблему розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), що дало змогу зробити такі висновки:

1. Здійснено історіографічний огляд наукової літератури з обраної теми, виявлено повноту її джерельного забезпечення, уточнено зміст понять «сценографія», «народна хореографічна сценографія».

Для дослідження проблеми розвитку народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) було обрано предметно-географічний принцип, зважаючи на те, що використовувалися методолого-педагогічні і педагогічні праці, роботи узагальнювального характеру, а також дослідження, присвячені народній хореографічній сценографії, які мають яскраво виражений регіональний характер. Представлено методолого-педагогічну площину працями вчених, що певною мірою мають дотичний характер до нашого дослідження, проте були необхідними для формування його концептуальних засад; до педагогічної площини ввійшли праці науковців, у яких досліджується методика хореографічної роботи з ансамблем у закладах позашкільної освіти, дидактичні умови організації навчальної діяльності в закладах позашкільної освіти тощо; визначено площину роботи з музичним супроводом в танцювальному колективі; виділено чотири географічних площини (регіони), в межах яких народний танець, як і народна хореографічна сценографія, мають свої особливості.

2. Виділено методологічні підходи та проведено термінологічний аналіз основних категорій (заклад позашкільної освіти, сценографія, танцювальна сценографія, народна сценографія, хореографія, хореографічна освіта, хореографічна освіта в народному хореографічному колективі, хореографічне виховання, хореографічна компетентність) і понять дослідження (декорація в театрі, емоційно-ціннісне ставлення до танцю, календарна обрядовість у хореографії, компетентність саморозвитку, композиційні прийоми художнього конструювання, композиція танцю, кульмінація хореографічного твору, лексика українського танцю, метафора, навички з хореографічної майстерності, образотворчі засоби, побудова хореографічного твору, сформованість знань, сценічна текстологія, сценічний конструктивізм, сценічний образ, сценічний танець, сюжет танцю, сюжетні танці, танець як форма спілкування, фольклорний танець, хореографічна вистава, хореографічна драматургія, хореографічний задум, хореографічна композиція, хореографічна сюїта, хореографічний образ), які використовувалися в теоретичній і практичній роботі вітчизняних педагогів-хореографів наприкінці ХХ – початку ХХІ століть.

Показано, що кожен етап розвитку суспільства призводить до перегляду старих концепцій, які поступово поступаються місцем новим; доведено, що зміни

в концептуальних ідеях визначають нові методологічні підходи. Відповідно до специфіки нашого дослідження виокремлено антропосоціальний андрагогічний, особистісно-діяльнісний, ідеографічний та культурологічний підходи.

3. Схарактеризовано професійну діяльність вітчизняних педагогів-хореографів на межі ХХ–ХХІ століть у контексті позашкільної освіти та узагальнено основні тенденції щодо її поступової генези; показано, що танцювальна хореографічна сценографія передбачає засвоєння знань, опанування виконавськими уміннями і навичками у поєднанні з пізнанням вікових національних традицій; доведено, що хореографічна освіта в означений період пройшла непростий шлях, позбавляючись від радянського «нальоту» та спрямовуючи свої дії в русло традиційного і неповторного; виявлено, що заклади позашкільної освіти відіграли в цьому становленні провідну роль. Окреслено позитивні та негативні тенденції в розвитку народної хореографічної сценографії України на сучасному етапі.

4. Розкрито загальнонаукові та специфічні методи роботи над народною хореографічною сценографією в закладах позашкільної освіти: за джерелом передачі навчальної інформації в народній хореографічній сценографії належать – пояснення, розповідь, бесіда, обговорення, система зауважень як словесний метод, вербалізація змісту художніх творів; до наочних – ілюстрація, демонстрація, навчальні вправи (екзерсис) – багаторазове повторення хореографічних вправ, фрагментальна робота над хореографічним твором, робота над акторською майстерністю, інтерпретаційне опрацювання хореографічного твору, імпровізація, індуктивний і дедуктивний методи, створення ситуації інтересу при викладанні хореографічного матеріалу, ігри, методи стимулювання обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети, заохочення та покарання). Серед інноваційних методів проаналізовано можливості проблемного та евристичного у роботі над народною хореографічною сценографією, а також інтерактивні методи – співвикладання, методи діалогу та полілогу.

5. У дисертації визначено спільне, відмінне й особливе в роботі педагогів-хореографів над народною сценографією в ЗПО в досліджуваний період для розуміння суті загального хореографічного виховання підлітків у досліджуваний період, створенні умов до комунікативної інтеграції всіх учасників колективу. Доведено, що заняття хореографією несе в собі навчально-пізнавальну спрямованість та розвиває потребу в дитячо-юнацькій творчості.

Ця проблема складна і не вичерпується тими дослідженнями, що є на сьогодні. Перспективами подальшого наукового пошуку вважаємо: створення

науково-методичних рекомендацій з підготовки педагогів-хореографів до роботи з народною хореографічною сценографією в ЗПО, де буде представлений аналіз кращих практик, спрямованих на підготовку молодих талантів у цій галузі; використання специфічних методів у підготовці хореографічного твору, які враховують унікальні особливості народної хореографічної сценографії. Ці напрями досліджень мають потенціал підвищення якості у сфері хореографії, сприяючи розвитку мистецтва та збагаченню культурного досвіду.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Сокіл Л. М., Цебрій І. В. Професійна діяльність вітчизняних педагогів-хореографів на межі ХХ–ХХІ століть в контексті позашкільної освіти. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2024. Вип. 62. С. 89–101. DOI: <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2023.61.05>.
2. Сокіл Л. М. Основоположні принципи роботи над народною сценографією в закладах позашкільної освіти. *Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»*, Випуск № 3 (31). 2024. С. 666-673 DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3\(31\)-663-676](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-3(31)-663-676).
3. Сокіл Л. М. Традиційні та новаційні методи в народній сценографії кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2024, № 1–2 (135–136). С. 219–232. DOI 10.24139/2312- 5993/2024.01- 02/219- 232 (URL: https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5800).
4. Сокіл Л., Цебрій І. Збереження традицій української народної сценографії Полтавщини в педагогічній діяльності хореографів-постановників. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / Інститут пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; ПНПУ ім. В. Г. Короленка. Вип. 29. Київ ; Полтава : Талком, 2024. С. 91–102.
5. Сокіл Л. М. Творчість Ніни Уварової у контексті розвитку українського народно-сценічного танцю Полтавщини. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка Педагогічні науки: мистецька освіта: історія, теорія, практика*. 2018. № 5 (319). С. 50–56.
6. Сокіл Л. М. Хореографічна культура Полтавщини як одна з складових при вивченні дисципліни «Теорія і методика викладання українського народно-сценічного танцю». *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2017. № 2 (307). Ч. 1. С. 107–111.

Стаття в зарубіжному науковому виданні

7. Sokil, Lyudmila. Verbal-plastic image in choreographic art. *X International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view»*, February 27–28, 2024, Madrid. Spain. P. 8–11. URL: <https://www.sconferences.com/wp-content/uploads/2024/03/Madrid.Spain-10.pdf>.

Посібники

8. Сокіл Л. Н. Теорія і методика викладання народно-сценічного танцю : навчально-методичний комплекс. Полтава : ІМ ІКМ, 2023. 92 с.
9. Сокіл Л. Н. Теорія і методика роботи з хореографічним колективом : навчально-методичний комплекс. Полтава : ІМ ІКМ, 2023. 80 с.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

10. Сокіл Л. М. Інтерпретація літературних творів у хореографічному мистецтві України ХХ – початку ХХІ століть. *Філософські обрії* : Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Київ ; Полтава, 2023. Вип. 48. С. 70–82. <http://doi.org/2075-1443.2024.48.308075>.
11. Сокіл Л. Н. Вивчення регіональних особливостей українського народного танцю на матеріалі танців Полтавщини в хореографічній освіті. *Мистецька освіта та естетичне виховання молоді* : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. (21–22 квітня 2022 р.). Полтава : ПУЕТ, 2022. Частина I. С. 95–103.
12. Сокіл Л. Н. Наукові напрями дослідження проблеми хореографічної педагогіки. *Мистецька освіта та естетичне виховання молоді* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (15–16 грудня 2022 р.). Полтава : Навчально-науковий інститут культури і мистецтв. 2022. Частина 2. С. 119–126.
13. Вільховченко Т. І., Сокіл Л. М. Специфіка роботи концертмейстера хореографічних дисциплін у закладах вищої освіти. *International scientific innovations in human life. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. P. 21–27. С. 401–409. URL: <http://surl.li/tkkbrt>.

Сокіл Л. М. Розвиток народної хореографічної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2024.

На основі аналізу джерел і наукової літератури відтворено розвиток народної сценографії в закладах позашкільної освіти України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.), проаналізовано професійну діяльність вітчизняних педагогів-хореографів на межі ХХ–ХХІ століть в контексті позашкільної освіти. Виявлено методи, загальнонаукові і конкретнонаукові (специфічні) принципи освітнього процесу в роботі над народною хореографічною сценографією, показано, що зазначені методологічні категорії складають теоретико-практичну основу, на якій ґрунтується мистецька складова позашкільної освіти.

Доведено, що в емоційному спілкуванні через виражальні можливості народної хореографічної сценографії в дітей формується художній смак, що дозволяє їм сприймати красу не лише в мистецтві, але й у повсякденному житті. Виділено *позитивні* (застосування мультимедійних технологій у сучасній освіті, індивідуалізація в хореографічному навчанні, відродження автентичного танцю) та *негативні* (самоізоляція дітей і підлітків у віртуальному середовищі, скорочення закладів позашкільної освіти) тенденції в розвитку народної сценографії України на сучасному етапі. Визначено спільне (добровільна участь у колективі, фізичне виховання тіла, музично-ритмічне виховання, танцювальність, розуміння законів сцени, потреба у творчості), відмінне (обсяг сформованості хореографічних умінь та навичок учасників колективу, різна кількість видів хореографії, участь у суспільному житті ЗПО, міста, країни; створенні репертуару колективу, а також у різних педагогічних моделях учителів-хореографів системи закладів позашкільної освіти) й особливе (імідж колективу, його розумінні того, як поводитися у просторі сцени та інше смислове заповнення сцени) у роботі сучасних хореографічних колективів над народною сценографією.

Ключові слова: народна хореографічна сценографія, хореографія, заклади позашкільної освіти, народний танець, естетичне виховання, патріотичне виховання, практичний досвід, хореографічний ансамбль, освітній процес, основоположні принципи, специфічні методи, феномен, допрофесійна підготовка.

ABSTRACT

Sokil L. M. Development of folk choreographic scenography in out-of-school education institutions of Ukraine (end of the 20th – beginning of the 21th century) – Qualifying research paper with manuscript rights.

Dissertation for obtaining the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 13.00.01 – General pedagogy and history of pedagogy. – State institution «Luhansk National University named after Taras Shevchenko». – Poltava, 2024.

The thesis substantiates the relevance of the topic, formulates the goal and task, discloses the object, subject and methods of research, characterizes the chronological boundaries of scientific work, highlights the connection of the work with scientific plans and programmes, characterizes the source base, presents the scientific novelty and practical significance of the obtained results, approbation of the research and the implementation of its results in practice are reflected. The scientific problem of the development of folk scenography in out-of-school education institutions (end of the 20th – beginning of the 20th century) is solved in an argumentative manner, the trends and prospects of the development of folk scenography in the conditions of today and for the future are shown. The analysis of sources and literature (184 literary and scientific works and 21 archival sources) required the use of a sufficient number of methodological approaches, including anthroposocial, andragogical, personal-activity approach, generalizing; a terminological analysis of the main categories and concepts of the study was carried out.

A historiographic review of scientific literature on the problem of the development of folk scenography in out-of-school education institutions (end of the 20th - beginning of the 20th century) was conducted according to the subject-geographical principle: methodological and pedagogical plane; pedagogical plane, geographical plane (central Ukrainian region; western Ukrainian region, Eastern region); the plane of work with musical accompaniment.

The professional activity of domestic teachers-choreographers at the turn of the 20–21 centuries in the context of out-of-school education is analyzed. It is shown that among choreographers-associates who brought the art of folk scenography to a wide audience, the Exemplary Children's Vocal and Choreographic Ensemble «Veseli Cherevichki» (Lviv, directors: Maria and Volodymyr Chmyr), the Folk Choreographic Ensemble «Sonechko» (Zhytomyr managers M. S. Guzun and T. I. Guzun); Folk Dance Ensemble «Barvinok» (Vinnytsia, director: P. Boyko), Folk Dance Ensemble «Barvinok» (Luhansk, Kyiv since the 14th year, director: V. Dolchuk), Folk Dance Ensemble «Lyubystok» (Kyiv, managers

S. S. Matesha, T. Budilova), etc. The methods (verbal, visual, innovative, interactive) and fundamental principles (general scientific, which make up the basis of the methodology and specific scientific (specific) of the educational process in the work on folk scenography are revealed, it is shown that all these principles make up the theoretical and practical basis on which it is based folk scenography of the late 20 – early 21 centuries.

The professional techniques of working on folk scenography have been clarified – the main exercises that have a certain sequence and are aimed at alternating stress on muscles, joints, and ligaments. It is shown that the mastery of these exercises is helped by the use of a number of specific methods (techniques), namely: battement tendu No. 1, battement tendu No. 4, rondo de jambe par terre, rondo de pied, battement fondu, etc.

Positive and negative trends in the development of folk scenography of Ukraine at the current stage are highlighted: negative (self-isolation of children and adolescents in the virtual environment, reduction of out-of-school education institutions), positive (application of multimedia technologies in modern education, individualization in choreographic training, revival of authentic dance). What is common and what is different in the work of modern choreographic groups on folk scenography is determined. Common is voluntary participation in the team, physical education of the body, musical and rhythmic education, dance ability. learning choreography carries an educational and cognitive orientation and a developing need for creativity. Excellent is the scope of formation of choreographic abilities and skills of the team members, different types of choreography, participation in the social life of the ZPO, the city, the country; created in the repertoire of the team, as well as in various pedagogical models of teachers-choreographers of the system of extracurricular education institutions.

Key words: folk scenography, choreography, out-of-school education institutions, folk dance, aesthetic education, patriotic education, practical experience, choreographic ensemble, educational process, basic principles, specific methods, phenomenon, pre-professional training.

Формат 60x90/16. Папір 80 г/м². Ум. друк. арк. 1,25 + 0,1 (обкл.).
Друк оперативний. Тираж 100 прим. Зам. № 49.

Видавець і виготовлювач
Полтавський університет економіки і торгівлі
к. 48, вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, 36003.
E-mail: pvv.puet@gmail.com.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8076 від 28.02.2024 р.